

TEXTO S

COLECCIÓN DIPLOMÁTICA RIOJANA

POR

ILDEFONSO M. RODRÍGUEZ DE LAMA

Canónigo Archivero Capitular y Diocesano de Calahorra

(Continuación)

55)

14 - V - 1.081 1.080 - 5

Documento del Rey Alfonso VI que contiene en su texto una Bula del Papa Urbano II, de 7-XII-1096; es un traslado de 20-V-1486.

56)

1112 1.080 - 6

El Emperador Don Alfonso VII hace donación a la iglesia de Sta. María del Puerto (Santander) de muchas iglesias y otorga exenciones y privilegios.

«Signum + imperatoris. In Dei nomine. Ego Aldefonsus Is-
panie imperator regnante in Toleto et in Leone et in Gallecia et tota
urbis Castella vobis abbati domino Martino vestrisque successoribus
in perpetuum promovendis facio cartam pro remedio anime mee ut de
hodie et tempore non intret saio Regis nec aliquis alterius potestatis
in tota hereditate et honore de Santa Maria de Portu ubicumque fue-
rit neque pro calumpnia neque pro aliqua alia fazendaria sed sit cota-
ta (?) et honorificata aevo perhenni. Et de Pomar delante cum toto
Coto Cabrero usque in toto Brusco et de Groma per illo mare usque
ad Penna Verana. Et super hoc statuit decretum ut nullus homo vi-
vens ingrediatur de Pomar delante et sicut superius ipsos terminos
resonant nullus homo sit ausus intrare neque cum vacas neque cum
porcos neque ad pascendum neque ad pignorandum. Si quis vero
fecerit et intrare permiserit sine iussione abbatis et disruptor fuerit
hoc testamentum occidatur et mors eius nullus homo inquiratur; ho-

micida vero vel ullus advena pupillos atque pauper qui ad ipsa ecclesia Sante Marie confugerit de ipso Pomar delante sicut superius ipsos suos terminos resonant nullus homo audeat post eum ire ad prehendendum seu ad trahendum sine precepto abbatis. Sed ipse abba acceptis fideiussoribus paretur in concilio et secundum legibus iudicetur. Sin autem hoc fecerit cum violentia intra ipsos terminos occidatur. Hoc testamentum vel pactum scripture fecit imperatore ad illo abbate dompno Martino et ad suis fratribus iure perpetuo. Et ego iam supradicti imperatore qui ipsam scripture feci sic dono pro remedio anime mee vel parentum meorum ad ipsa Ecclesia Sancte Marie de Portu ad Iohanne abbatte Martino et ad vestris successoribus ipsas meas ecclessias heremas que sunt in alfoz de Penza vel in alfoz de Aras id est Sancte Eulalie de Azprilla cum sua serna et cum sua defessa et cum totos suos terminos rengalengos et in Arnorio Sanctorum Cosme et Damiani et in Mupante (?) Sancte Eulalie, Sancti Salvatoris de Ianuario, Sancti Andree de Ambrosero, Sancti Petri de Solorceno; et in Aras Sancti Pantaleonis, Sancte Eulalie, Sancti Michaelis de della parte, Santa Maria de Karasa, Sancti Stephani de Padierninga et in Alfoz de Resines Sancti Mametis do Cirmago (?) cum suas defessas et cum totos terminos regalengos et ecclessiam in Aras Sancti Mametis cum omni hereditate sua per termino de la agua de Rada per illa Kallega de aqua sal usque ad illos limites de Flanez et deinde ad SOMUM... cum forcum et per illa Kallega de Villar a Iuso et Ario Cabo et Amazon negra usque ad Buega et a monte Negro et a Nocilllos et a Botu usque ad illa aqua de Rada et in omni Aras cum omnibus terminis suis fiat hereditaria ipsa ecclessia Sancti Mametis. Et ipsas ecclessias totas dono vel concedo ego Imperatore ad Sancta Maria et ad ipsos fratres qui ibi fuerint commorante et ad tibi abbatte Martino ipsas ecclessias cum totas suas hereditates que ad ipsas ecclessias pertinent habeatis et possideatis vos et fuerint post vos per in secula. In ERA Ma. C. L. Et insuper ut si quis homo in ipso monasterio intra iam supranominatos terminos cum superbia vel cum fortia ingredere voluerit et ipso abba minime valuerit ipsa ecclessia deffendere vel vendicare non poterit, potestas terre comitis vel principis vel merinus aut iudices vel tiranos aut montaneros, qui hoc fecerint fiant excommunicati a corporis et sanguinis Domini et habeat iram de Sancta Maria et eiusdem Domini Nostri Jhesu Christi. Amen. Amen. Amen. Et insuper pariet domino monasterii voce pulsanti C. libras auri. Ego Adefonsus imperator qui hacc cartam iussi fieri confirmavi et propria manu roboravi. Imperatoris + signum. Huius rei sunt testes et confirmantes; Comes Rodericus Gonçalvez obtinente Toleto et Asturias cf. Comes Rodericus Martinez cf. Comes

Gonçalus, cf. Gutier Fernandez, maiordomus cf. Almaricus Alferiz cf. Lop Lopiz cf. Michael Felices, merino cf. Didacus Nunnoz, merino cf. Raimundus toletanus archiepiscopus cf. Petrus segoviensis episcopus cf. Berengarius Salamuntinus episcopus cf. Xemenus Burgensis episcopus cf. Abbas Martinus de Sancta Iuliana cf. Abbas Julianus de Sancti Emetherii cf. Geraldus scripsit hanc cartam iussu magistri Hugonis cancellarii imperatoris ».

A la vuelta del pergamino se lee: « Donación e privilegio que izo el Emperador Don Alonso de las iglesias de la honor del Puerto y que de fuera parte no pueda entrar ninguna justicia nin metan ningun ganado a pacer en sus términos ».

57)

1112

22 - VII - 1400

1030 - 7

(Traslado autorizado de la donación anterior de Alfonso VII, del año 1112, hecho en 22-VII-1400).

58)

22 - I - 1.117

(1)

La reina Doña Urraca y su hijo Alfonso VII, confirman a Santa María la Real, la posesión de Cueva Cardiel, Villamondar, etc.

(Crismón) Ego Urraka, gratia Dei Hispanie regina, filia piissimi Adefonsi regis, una cum filio meo Adefonso diademate coronato, senioribus Sancti Petri Cluniaci et vobis domno Petro Priori Sancte Marie de Naiara et Ecclessie vestre videlicet beatissime regine Virginis Marie et senioribus eiusdem loci servientibus facimus textum donationis et scripturam firmitudinis, in primis de illa Albergaria ad opus pauperum; deinde Sanctum Georgium de Olia Castro et Covam Cardelem et villam Almundar et ecclessiam Santi Martini de Ouka (2). Et ecclessiam Sancti Romani de Galinero et ecclessiam Sancte Columbe circa Naiaram. Et has supradictas ecclessias et hereditates damus cum omnibus suis directis; et addicimus illud decimum de illo portatico de Ogronio et de Naiara. Insuper confirmamus vobis et

(1) Códice citado fol. 117 r. y 118 r.

(2) En el documento tan citado de la dotación de Nájera, se lee: « Azo cum omnibus suis pertinentiis ». Trátase, sin duda, de S. Martín de Valdazo sobre la ribera del Oca, entre Reinso y Briviesca, cerca de la antigua calzada romana.

ecclesie vestre omnes illas ecclessias et hereditates et villas et testationes quas Parentes mei et Pater meus Rex Dominus Adefonsus et comites et principes ecclessie vestre tradiderint pro remedio animarum suarum et hoc facimus pro amore Sancte V. Marie et apostolorum Principum Petri et Pauli ut intercessione vêstra el aliorum honorum hominum ab eis et hic et in futuro [habeamus] remunerationem. Quod si aliquis homo contra hoc factum nostrum ad inrunpendum venerit et hoc testimonium infringere temptaverit, ex parte Domini nostro Ihesu Christi et Sancte Virginis Marie et Apostolorum Petri et Pauli et omnium coronatorum ac fidelium Dei sit excommunicatus et a corpore et a sanguine Domini separatus et cum Iuda Domini traditore dimissus et habeat communionem cum Satpana et cum angelis eius et ecclessie vestre duplet quantum calumpniaverit et insuper pariat Santro Petro de Cluniago centum libras auri et hoc nostrum donum semper maneat firmum.

Facta carta donationis Era I.^a C.^a L.^a V.^a et die XI° kalendas februarias. Addicimas adhuc quandam villam que oblivious manens pretermisserat circa Naiaram que dicitur Aleison circa Maiarres et insuper quodam monasterium in Asturriis Sanctam Mariam de Portu (3).

Ego Urraka gratia Dei Regina Hispanie una cum filio meo Adefonso hanc cartam confirmo et signo roboro: Urraka (†). Ego Adefonsus una cum matre mea Regina Domna Urraca Hispanie Regina hanc cartam confirmo et roboro, Adefonsus †. Bernaldus Sancte Romane ecclessie Legatus et Toletanus Archiepiscopus cf. Pasca-sius Burgensis episcopus cf. Petrus Palentie episcopus cf. Didacus legionensis episcopus cf. Pelagius ovetensis episcopus cf. Pelagius Astoricensis episcopus cf. Petrus Ansuriz, comes. Petrus Gonzalvez, comes. Iohannes Vermudez, comes. Didacus Lupiz. Petrus Velas-quez. Didacus Diaz. Gutier Fernández maiordomus Palacii Regine. Petrus Gotierez. Gonzalvus Gutierrez. Petrus Nufiez. Gotier Rodri-guez. Ensemenus Lopiz. Dominicus Michaeliz. Petrus Iuuanniz. Antolin Martínez. Iohanes de Sancto Sepulcro. Guilielmus Borel Dolzon. Pontius de Naiara. Petrus Lambert. Orig. Kalaborda; Petrus Almoger. Zidi Vilidi. García Fortuniones. García Nufiz. Fernandus Petriz notarius Regine quod scripsit confirmat et signo roborat †..

---

(3) La villa de Alesón fue adquirida por el tesorero del monasterio en abril de 1116, y obtuvo fueros muy notables. Había sido del señorío de Fortunio Beilaz, y los fueros que recibió del Tesorero de Sta. María la Real, fueron confirmados por Alfonso el Batallador en 24 de Junio de 1123.

59)

... - II - 1.117

(1)

Don Alfonso el Batallador, habiendo recobrado la Rioja, modera y formula en otros términos la concesión precedente.

(Cismón) Sub divina clementia videlicet Patris et Filii et Sp. Sancti regnantis in secula. Amen. Ego Adefonsus Dei gratia Hispanie imperator facio hanc cartam donationis a Sanctam Maria de Naiara. Placuit michi libenti animo et spontanea voluntate et propter remedium anime mee vel omnium parentum meorum dono et offero domino eo et beatiissime Marie Genitrici eius et omnibus ibidem Deo servientibus illam decimam de illo portico quod michi exierit de Naiara. Similiter ei dono et ei offero ipsas tres villulas quas ego ipse ei reddidi: id est Covacardelle et villa Almundar et Sancto Georgio de Olia Castro. Adhuc etiam ei concedo et ei adfirmo totas suas villas et totos suos honores et totas hereditates cum omnibus suis pertinentiis et omnibus suis directuris sicuti melius inde fuit tenente in diebus de meo tio (2) cui sit rquies.

Hoc autem donativum supranominatum offero et concedo ad S. Mariam Naiarensem in manus Domini Petri prioris et omnibus ibidem Deo servientibus tam presentibus quam futuris, ut sit ibi quietum et liberum et salvum et securum per secula cuncta. Si quis tamen quod fieri minime credo hoc meum donativum disrumpere vel inquietare presumptuose auferre temptaverit, iram Dei omnipotentis incurrat et a sacratissimo corpore et sanguine domini anathematizatus alienus existat et cum Dathan et Abyron et Iuda Domini proditore baratri sustineat penas in inferno inferiori, et hoc testamentum meum firmiter maneat in secula seculorum, amen.

Facta vero hanc cartam donationis. Era M.ª C.^a L.^a V.^a in mense Febrero, apud villam que vocatur Okona. Regnante me Dei gratia in Toletu, Legione, Castella et Aragone, sive in Pampilonia et in Superabu atque in Ripa Gurcia. Ego quidem Adefonsus Dei gratia imperator qui hanc cartam scribere precepi, propriis manibus corroboravi necno et subscriptis testibus ad confirmandum tradi. Stephanus Oscensis episcopus cf. Gulielmus Pampilonensis epis cf. Raimundus Rotensis episcopus cf. Comes Bernardus de Carrione cf. Comes Petrus de Lara cf. Comes Suarius de Luna cf. Senior Fortunio Garcez de Naiara cf. Senior Banzo Martinez de

(1) Códice citado folio 118 r. y 119 r.

(2) Alfonso VI, primo hermano del padre del Batallador.

Áuka cf. Senior Eneco Fortuniones de Ciresso cf. Senior Eneco Eximino de Bandone cf. Senior Oriole Azenariz de Cellorico cf. Senior Lope Gareez de Stella cf. Senior Azenar Azenariz de Funes cf. Senior Lope Lopiz de Calahorra cf. Senior Sancio Azenariz de Balencia (3). Don Didaco Lopiz de Faro cf. Senior Eximino González cf. Senior Galindo Cidez de Manzanez cf. Senior Garcia Fortuniones suo nepto cf. Monio Didaz de Aguilace cf. Gonzalvo Didaz de Petralata cf. Senior Eneceot de Tuvia cf. Fromundus reposarius regis cf. Bernandus Durandus de Naiara cf. Natalius de Naiara cf. Bodinus de Stella cf. Symeno de Stella cf. Lambertus de Iaca cf. Garsias Ricalfo de Iaca.

Ego quidem Garsias scriptor, iussu domini mei imperatoris hanc cartam scripsi et de manu mea hoc † signum feci.

60)

1.121

1.030 - 8

D.ª Toda López hace donación a Sta. María de Nájera, de su casa y heredades de Angunciana.

« Sub nomine Sancte et individue Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti. Ego Tota Lopiz cum filia mea Maria Lopiz pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum Lupi comitis et Tecle comitisse et Lupi Gonçalvez. Donamus et concedimus illam nostram hereditatem quam habemus iuxta Angustiana quam dicunt Sotihori cum omni integritate cum aquosis et inaquosis, pascuis, padulibus, cum omni pertinentia sua, sine tota inquietudine, ingenue ad ipsum altare Sancte Marie Nazarensis propter luminare. Similiter donamus et concedimos ad altare Sancte Marie post mortem nostram casam nostram que est in Angustiana sicut tenuimus et habuimus in vita nostra. Et teneat et possideat illam, ille qui fuerit sacrista in Sancta Maria ingenue et absque omni perturbatione. Sunt autem testes inde. Didago Lopiz meo germano y sua uxor Marfa Sancij. Et senior Garcia Lopiz de Galinero cum sua uxore Goda Lopiz et in Nazara Michael Alcalde. Sancii Galindo. Martinus Vitalis. Garcia Basilio. Et Dominicus suus germanus et multi alii tam de francit quam de castellanis. Facta carta sub Era millessima C. L. VIII. Regnante Rege Aldefonso in Castella et in Alava et in Pampilona et in Aragone et in Ribacurza. Didago Lopiz in Bizcaya et in Faro et

(3) Acaso fuese Gollanda, o Valpierre, que en un documento del 1052 se escribe « Vallantica » de « valle antiquo ».

senior Fortun Garcez Caissar in Nazzara. Episcopus Sancius. Prior Sancte Marie Petrus. Sacrista Iohannes. Marini de Nazara. Garcia Fortuniones et Domingo Mudarre. Micahel et Sancius Galindo Alcaldes. Si quis vero infringere voluerit istam nostram donationem, sit a Deo maledictus et excommunicatus in inferno cruciandus insuper mille talenta auri regi persolvere cogatur. Amen ».

En la parte posterior dice: « Lo que llaman Soto no lo es, sino una heredad que se llama el término adonesta Sotelo ».

61)

1.123

1.080 - 9

Blasco y Domingo Garcés, hermanos, venden a Juan, sacristán de Sta. María de Nájera, su parte de una viña en Alesón.

(Crismón) Sub nomine Sancte et individue Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti. Hez est Karta venditioni squam facimus ego Blasco Garcez et Domingo Garcez ambos germanos ad vos senior don Iohannes sacristano de Sancta Maria de Nazara. Vendimus ad vos illam nostram partem quam habemus in villa que fuit de nostros parentes et vendimus vobis in precio quod convenit inter nos hoc est in XXIII or. solidos. Et si aliquis homo de nostra gente aut de extraneos voluerit perturbare aut frangere nostram venditionem vel istam cartam sit maledictus et anathematizatus et cum Iuda traditore habeat portionem in inferno et pariat ad regem mille talenta auri et ad vos don Iohanne aut ad illos qui fuerint post vos in vestro loco. Et est illa vinea in Alasone, de oriente habet illos ortos de sacristano et de occidente illam nostram vineam aliam; de meridie illam viam que vadit ad Sanctam Columban et de septentrione illam parralem de Sacristano. Facta carta in era M^a. C^a. LXI^a. Regnante rege Adelphono de Aragone in Burgos et in Nazara et in Pampilona et in Aragone. Et sub eo dominante Nazaram Senior Fortun Garcez Caissar. Garsia Fortum Merinum. Et Domingo Mudarra. Michael Archalde. Fideiussores: Sancio Munio et Domingo Domingo. Testes: Michael Archalde et Sanctio Munio. Et Iohannes germanus eius et Domingo Domingo et Gunsalbus et Fortumunium et Garsia Fortun et Romanus Abba ».

Por detrás se lee: « Carta de venta de una vinna que mercó el sacristán deste monasterio en Alesón ».

62)

1.124

1.030 - 10

Gonsalo Vela se entrega a si mismo y todos los bienes que poseia en Angunciana, al monasterio de Sta. María de Nájera.

(*Crismón*). Sub Xristi nomine et individue Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. Hec est carta quam facio ego Gonsalvo Veilez vobis domno Iohanne sacristano de Sancta Maria de Nazara pro timore mortis mee et pro remedio anime mee traddo corpus et animam meam ad ipsum luminare domine nostre Sancte Marie cum omnia bona mea que habeo tam mobile quam inmobile tam que ganavi usque in presens quam que ganare potero, in posterum sive hereditatem tam in terris quam in vineis cum una vice quam habeo in illo molino de Angustiana et in illa aqua sive omnia mea mobilia. Tali conditione ut quamdiu vixero habeam inde victum et vestitum et post mortem meam totum quod de meo potuerit inveniri sive mobile seu inmobile totum transeat ad manus de illo sacristano de Sancta Maria de Nazara et non requirat ibi aliiquid ullus de mea gente sive de extraneis. Si quis autem de mea gente sive extraneus venerit quod tamen minime credo et hoc meum testamentum infringere temptaverit in primis bina careat lucerna et sit anathema maranata atque cum Iuda traditore habeat in inferno portionem et diabolum consolatorem. Insuper pariat regi mille solidos et ipsi sacristano ipsa possessione duplata. Facta carta sub Era M^a. C^a. LX^a. II^a. Regnante rege Adefonso in Burgiis (sic) et in Nazara et in Cesarausgusta et in Pampilona et in Aragone.

Et sunt testes Don Berenguer abbat de Angustiana, Domingo Sarracín et suo filio Marin Garcia Fortun et suo filio Garcia Bela de Soturi. Bela de Hiemnes. Gonzalvo Nunez de Atomanori. Sancho Nunez de Coscorita ».

(*Por detrás: « Donación de Gonzalo Belez que le yzo a este monasterio de todo lo que tenía en Anguciana »).*

(Continuará)